

VU Research Portal

[Boekbespreking van:] Mark G. Brett & Rachelle Gilmour (eds.), Political Theologies in the Hebrew Bible

Dubbink, Joep

published in

Kerk en Theologie

2024

document version

Early version, also known as pre-print

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Dubbink, J. (2024). [Boekbespreking van:] Mark G. Brett & Rachelle Gilmour (eds.), Political Theologies in the Hebrew Bible. *Kerk en Theologie*, 75(1), 78-79.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Bespreking van: Mark G. Brett, Rachele Gilmour (eds), *Political Theologies in the Hebrew Bible* (Journal of Ancient Judaism Supplements, Vol. 35), Paderborn: Brill Schöningh 2023, 232 pp., € 120,21, ISBN 978 3 506 79038 5

Na de laatste verkiezingen kwam ik weer eens in gesprek over prediking en politiek, en dat je die twee toch uit elkaar moest houden. Dat dat niet kan is evident voor wie de bijbel openslaat, want zeker in de Hebreeuwse bijbel is bijna alles politiek. Neem een verhaal als dat van Jozef: dat raakt zomaar aan gedwongen migratie vanwege honger, aan etnische vooroordelen en aan de economische politiek van een wereldmacht: probeer dan de politieke vragen maar eens buiten de deur te houden. Over zulke vragen gaat deze bundel artikelen, resultaat van de conferentie van de *Society of Biblical Literature* in 2020 over dit onderwerp (online vanwege corona).

In het openingsartikel proberen de redacteurs, Brett en Gilmour, het onderwerp af te bakenen. Dat valt nog niet mee, want 'theologie' ligt nu eenmaal niet zo heel makkelijk bij kritische bijbelwetenschappers, omdat het zo vaak betekende dat christelijke schema's werden ingelezen in en opgelegd aan de Hebreeuwse bijbel. Er was midden vorige eeuw wel een periode waarin met verve oudtestamentische (politieke) theologie werd beoefend, en die valt ongeveer samen met het werkzame leven van Gerhard von Rad, van de dertiger- tot het eind van de zestiger jaren; en daaraan is weer niet vreemd dat dit theologiseren ontstond op de bodem van de toen vigerende dialectische theologie én tegen de achtergrond van het opkomend nazisme, toen er behoefte was aan een theologie die daaraan weerstand bood. Na Von Rad werd echter door velen een andere weg ingeslagen, en die weg volgt deze bundel. Politieke theologie wordt hier als containerbegrip gebruikt voor alle 'God-talk die verband houdt met visies op maatschappelijke en politieke vragen'. Dat is heel breed, en de inhoud van de bundel legt getuigenis af van de grote diversiteit aan onderwerpen en gezichtspunten die dat oplevert.

Het eerste deel, 'heerschappij', gaat over de vraag wie de baas is: de klassieke vraag naar de plaats van het koningschap in Israël, maar ook bijvoorbeeld die naar de 'heerschappij' van de mens over de schepping (Gen. 1:28). De gevolgde methoden zijn niet zo zeer bijbels-theologisch, maar eerder socio-logisch en soms postkoloniaal: wanneer je teksten uit de Perzische tijd leest, waarin Israël voor het oog goede relaties had met het (Perzische) opperbestuur, let dan op of er onder de oppervlakte misschien toch meer subversiviteit en verzet te bespeuren valt – zo bijvoorbeeld in de boeken Ezra-Nehemia en Zacharia.

Het tweede deel gaat over natie, migratie en culturele identiteit, eveneens hoogst actueel. Hier komt uiteraard de ballingschapstijd aan bod, met artikelen over de plaats van Egypte en Babel bij Jeremia, Ezechiël's houding tegenover Babel, maar ook ongemakkelijke vragen over hoe 'nationalistisch' Deuteronomium is. Die laatste vraag wordt gelaagd beantwoord, met een theorie over de ontwikkeling van het boek Deuteronomium van de Assyrische tot en met de Perzische tijd, met alle verschillen in context die dat oplevert.

Het derde deel gaat over leiderschap, met daaronder ook het enige artikel dat strikt genomen niet over de Hebreeuwse bijbel gaat, maar over de Makkabeeëntijd.

Het gaat om een bundeling van zeventien deelstudies, er wordt geen poging gedaan een overkoepelend bijbels-theologisch verhaal te vertellen, wat ik wel een gemis vind. Maar de kwaliteit van de afzonderlijke artikelen is hoog: er doen grote namen aan mee uit de oudtestamentische wetenschap (Katherine Southwood, Lena-Sofia Tiemeyer, Tamara Cohn Eskenazi) en uit de contextuele bijbelinterpretatie (Louis Jonker), maar ook opkomende talenten, met in totaal een duidelijke meerderheid aan vrouwelijke auteurs – dat kan dus! Niet geschikt om snel even te raadplegen voor een preek, maar de echt geïnteresseerde die zich in deze materie wil verdiepen (en nog een flinke boekenbon heeft liggen) vindt hier veel waardevolle en echt nieuwe inzichten.

Joep Dubbink